

“1.000 dies que han canviat Catalunya”

Conferència de Pasqual Maragall, president de la Generalitat de Catalunya, al Col·legi d'Arquitectes de Barcelona | 15.9.2006

Probablement sigui aquesta una de les darreres ocasions en les quals em dirigiré a un auditori per parlar com a President de la Generalitat."

Crec que el públic rendiment de comptes és la meva obligació com a màxim responsable polític de Catalunya en aquesta etapa apassionant i apassionada de la nostra història que es clourà amb les eleccions del proper 1 de novembre.

Aquest període es clourà havent obtingut el reconeixement per primer cop de la nació catalana per part d'Espanya. Recordem que Macià, a través de Jaume Carner negociant a Madrid, al 1932, va obtenir tot just el reconeixement com a Regió autònoma. I es clourà havent engegat una dinàmica de canvis marcats per una renovada ambició política, que potser s'havia refredat en els anys anteriors, i per una decidida orientació cap la millora dels serveis en els barris i pobles, l'educació i la salut –responent a la anunciada prioritat pels barris segurs i escoles dignes.

Aquests dies el Govern de Catalunya està donant a conèixer els paràmetres que utilitza per avaluar les seves polítiques i per comprovar fins a quin punt s'ha donat resposta als objectius estratègics que s'havia proposat.

En tot cas, és una avaluació sotmesa a la crítica, a l'autocrítica i al debat democràtic, sotmesa també, ben aviat, a l'avaluació dels ciutadans i, a la llarga, pendent en definitiva del judici de la història.

Però em permetran que el meu balanç no es centri solament en els resultats de les polítiques endegades pel Govern com en una valoració la política desenvolupada en aquesta etapa.

Fins a quin punt el disseny de canvi que va justificar l'articulació d'una nova majoria parlamentària i la formació d'un nou govern s'ha vist acomplert?. Quines lliçons extreure d'aquesta experiència política?.

Espero que entenguin que, en algunes parts, la intervenció d'avui reiteri coses que ja he anat dient les darreres setmanes.

Però no em cansaré de repetir que el projecte polític que vam endegar fa mil dies des del Govern de Catalunya tot just és al seu inici.

Crec que és un projecte que s'està mostrant positiu per Catalunya.

Tinc l'orgull d'haver-lo encapçalat durant uns anys, com també la satisfacció de poder-lo traspasar a una nova generació, convençut que els objectius i les orientacions del projecte segueixen sent les mateixes.

Això no vol dir que nous accents i enfocaments no el puguin enriquir i el facin créixer, ni que la nova generació no tingui el dret d'inventariar el llegat que rep.

I anant una mica més enllà vull anticipar la conclusió de la meva intervenció d'avui.

Pretenc que, a banda del balanç –saludable i obligat, com he dit- quedi clar que, com a President de la Generalitat, pretenc complir amb la màxima dignitat les obligacions del meu càrrec fins al darrer minut del mandat.

El Parlament està dissolt, i el Consell Executiu veu limitades les seves funcions, especialment a partir del moment que s'han convocat les eleccions. Però el President ho ha de ser fins el moment que traspassi aquesta responsabilitat al seu successor.

Com a President del PSC, Maragall pretén fer tot el possible perquè José Montilla sigui el futur president de la Generalitat.

I ho faré amb la convicció que és la persona més indicada per continuar fent realitat el projecte del catalanisme progressista que hem començat a fer realitat aquesta legislatura.

Crec que en els moments preelectorals el que compta és la claredat dels missatges.

Dit això, retorno a la qüestió inicial: fins a quin punt s'ha vist acomplert el disseny de canvi amb què va néixer el Govern Catalanista i d'Esquerres?

Aquest govern va néixer amb una explícita voluntat reformadora, concretada en l'acord programàtic subscrit pel Partit dels Socialistes de Catalunya, Esquerra Republicana de Catalunya, Iniciativa per Catalunya-Verds i Esquerra Unida Alternativa, signat a pocs metres d'aquí, al Saló del Tinell, el desembre de 2003.

El Pacte del Tinell va ser i és l'expressió solemne d'aquesta compartida voluntat de canvi, que va ser validada en seu parlamentària en la votació de la meua investidura com a President de la Generalitat.

Com vostès saben, es proposava un canvi a tres nivells. Un canvi en l'autogovern, un canvi en les polítiques i un canvi en la política.

Dit d'una altra manera: Augmentar i millorar la nostra capacitat de decisió col·lectiva; canviar les prioritats de l'acció de govern i canviar el paradigma que havia regit i dominat el catalanisme durant dues dècades.

El primer canvi que ens proposàvem impulsar, requeria la reforma de l'Estatut, amb la corresponent revisió a fons del marc competencial, del disseny de les nostres institucions i del sistema de finançament.

Era una reforma que sabíem que hauria de tenir conseqüències directes i indirectes en el sistema institucional espanyol.

Què preteníem amb la reforma de l'Estatut?:

Principalment ampliar la nostra capacitat de decisió política per poder realitzar les polítiques que asseguressin la millor qualitat de vida dels ciutadans, i per garantir la promoció i defensa dels interessos de Catalunya en tots els escenaris.

Tanmateix, érem conscients que la millora de l'autogovern no s'acabava amb la reforma estatutària.

Millorar l'autogovern volia dir també desplegar tot el potencial polític contingut en el marc normatiu vigent, per revisar les institucions d'autogovern que ho necessitessin, introduir mesures de regeneració democràtica i innovar els instruments de gestió.

Per tant, l'agenda de reformes institucionals i de les regles del sistema polític català amb què vam iniciar la legislatura anava més enllà de l'Estatut: llei electoral; regulació de la figura del Conseller Primer; limitació dels mandats presidencials; nou Reglament del Parlament; mesures d'impuls de la participació ciutadana; adequació dels organismes consultius i fiscalitzadors; una nova política de comunicació que garantís el pluralisme, la independència i la transparència; la devolució de competències als ens locals i una gestió pública concertada ...

L'altra cara de la moneda del canvi en l'autogovern era la relació entre Catalunya i Espanya, persuadits com estàvem que sense una bona relació amb Espanya i el seu Govern era molt difícil que l'ambició política de Catalunya pogués prosperar.

A més, a partir de les eleccions de març de 2004, varem entendre que amb el nou Govern socialista a Espanya hi havia una oportunitat que no es podia desaproveitar. Per això ens proposàrem tenir una actitud bel·ligerant en la política espanyola, amb la intenció de ser la punta de llança del reconeixement efectiu de l'Espanya plural. No els deurà sorprendre si els dic que aquest punt constitueix un dels aspectes en els que la sensació, tres anys després, és més aviat agrejolça.

Finalment, el canvi en l'autogovern implicava millorar les eines per projectar-nos a Europa i al món. A Europa, amb veu pròpia per defensar els nostres interessos. A la Mediterrània, amb presència per esdevenir un punt de referència europeu per al diàleg entre les dues ribes.

El segon canvi que ens proposàrem era un canvi en les polítiques, en les seves prioritats i en la seva execució.

Si l'Estatut ha estat una obra col·lectiva, tot i que per part de CIU mai no va ser una prioritat mentre va governar, les polítiques impulsades i dutes a terme durant aquests tres anys són mèrit i responsabilitat exclusiva de les tres forces que van formar el govern.

Volíem realitzar una obra de govern que atengués i satisfés les aspiracions i les necessitats dels ciutadans de Catalunya, de manera preferent dels sectors socials

més desatesos, en una lluita, com dèiem abans, herències d'una passat d'oposició a la dictadura, per reduir les desigualtats.

Ens proposàvem governar amb eficàcia i responsabilitat per assegurar el progrés econòmic, la cohesió social i l'equilibri territorial.

Per assegurar el progrés econòmic en temps de globalització i en el marc de l'ampliació europea, el Govern es fixà la prioritat d'impulsar la competitivitat i el dinamisme de l'economia catalana.

Plantejàrem una nova política econòmica, una nova política industrial i tecnològica i una nova política educativa orientades a assegurar un increment sostingut de la productivitat.

A la vegada, el Govern es proposà la resituació de l'espai econòmic català en el marc més ampli de l'Euroregió Pirineus-Mediterrània, reforçant les relacions de tota mena dins d'aquest espai i incidint en la redefinició de la concepció del mapa de les infraestructures d'Espanya.

Tots vostès m'han sentit parlar més d'una vegada del canvi substancial que suposa per a Espanya passar del model radial a un model en xarxa.

Referent a la nova política econòmica l'eix va ser l'Acord Estratègic per a la Internacionalització i la competitivitat de l'economia catalana.

I com he dit, la prioritat política d'aquest Govern era l'educació, que s'ubicava en el centre de les nostres polítiques públiques, com a motor de desenvolupament econòmic i tecnològic i, simultàniament, com a instrument d'integració cívica i de cohesió social.

Pensàvem que el progrés econòmic i el progrés educatiu de Catalunya havien de ser la garantia del progrés social i del progrés cultural de tots i cadascun dels seus ciutadans. El meu Govern proclamava un nou patriotisme dels drets i de la justícia social: el patriotisme de la dignitat efectivament reconeguda.

En aquest sentit, la Llei de Barris ha estat una proposta emblemàtica de la nostra concepció de les polítiques públiques.

Ens proposàvem també articular la política econòmica i la política social amb una estratègia territorial i mediambiental coherent amb la diversitat del país. Aquesta estratègia territorial tenia per finalitat construir un espai territorial articulat i dinàmic: la Catalunya en xarxa.

La idea era i és propiciar l'emergència dels territoris de Catalunya amb tota llur potència i el seu reconeixement com a agents polítics de la gestió de proximitat.

En l'agenda de la política territorial del Govern les claus han estat:

- el nou model d'organització territorial

- el desenvolupament d'una política d'infraestructures potent, amb una especial atenció a la xarxa ferroviària
- l'adopció com a instrument de planificació i estratègia ambiental de l'Agenda 21 de Catalunya
- una política hidràulica fonamentada en una nova cultura de l'aigua
- i una política conjunta d'habitatge i de qualitat urbana

El tercer canvi que ambicionava el nou Govern era un canvi en la política.

Iniciàrem aquesta nova etapa política amb la convicció que el nou Govern era l'expressió, en aquell moment històric, d'un projecte de llarg abast i arrelat en una fecunda tradició: el projecte catalanista de reforma social.

Un projecte que era compartit per les tres forces polítiques que constituïen la majoria parlamentària, amb la convicció que era necessari i possible ampliar l'espai social del catalanisme.

L'oportunitat d'un govern de les esquerres, gairebé setanta anys després del darrer, no es podia deixar passar.

Enteníem, a més, que el projecte i els objectius que el concretaven transcendia l'espai polític que representaven les tres forces de govern.

Governar en coalició no era ni serà mai un obstacle per afirmar una estratègia autònoma del Govern de Catalunya que va més enllà de la simple agregació de les estratègies dels socis de govern.

Al mateix temps, la voluntat de governar per a tota la ciutadania de Catalunya ens obligava a assajar un nou tipus de relació amb l'oposició.

I finalment, érem conscients que satisfer les expectatives aixecades en la ciutadania per la formació del nou Govern obligava a governar amb transparència, participació i proximitat.

Fins aquí el recordatori dels propòsits de canvi que animaven el Govern Catalanista i d'Esquerres en el seu naixement.

Ara hem de veure fins a quin punt aquells propòsits de canvi han esdevingut una realitat.

El juliol passat vaig esbossar una primera resposta a la pregunta de si realment s'havia produït el canvi anunciat.

I la meua resposta era matisadament afirmativa, perquè entenia –i entenc- que el canvi s'ha iniciat, però no s'ha consumat.

Més aviat penso que estem en un procés de canvi, iniciat en aquesta legislatura, amb resultats i intensitats desiguals en cada un dels tres àmbits que els he apuntat.

A parer meu, l'important és que hem obert nous camins en la política catalana que ultrapassen el marc de la conjuntura i que transcendeixen l'epidermis de la política quotidiana.

En la meva intervenció d'abans de l'estiu els vaig assenyalar que aquesta legislatura havia ofert i obert cinc vies de canvi a la política i la societat catalanes:

- 1) l'alternança democràtica,
- 2) un nou paradigma catalanista,
- 3) el nou Estatut,
- 4) la nova relació entre Catalunya i Espanya
- 5) i, finalment, la plena dimensió europea de la societat i de la política catalanes.

L'Estatut conté un potencial extraordinari que s'haurà d'anar convertint en realitat tangible en els propers anys.

Ens vam proposar un Estatut pensat per a la Catalunya del segle XXI. I ara el tenim.

El dia de la seva entrada en vigor vaig afirmar que la nova llei deixava l'Administració central un paper quasi residual en aquells àmbits que ara passen a ser responsabilitat de la Generalitat, que representen al capdavant, entre Generalitat i ajuntaments, el 80 % de la despesa pública realitzada a Catalunya.

Això significa ni més ni menys que reconèixer, en tota la seva extensió, el principi de proximitat com a eix de la governació a Catalunya:

Generalitat i Municipis són, a partir d'ara, les institucions que governaran el dia a dia del ciutadà.

I afirmo que, tanmateix, l'estat és més sòlid que mai, justament perquè l'administració autonòmica s'ha enfortit.

Aplicant els paràmetres europeus de la proximitat, podem afirmar que a Catalunya s'exerceix com en cap altre territori el principi de subsidiarietat.

Ahir, en la trobada a Donosti amb els presidents de les regions de la Comunitat de Treball dels Pirineus, comparàvem els 160.000 funcionaris catalans amb els 5000 o 6000, a tot estirar 10.000, de les regions franceses.

Dit d'una altra forma, Catalunya ha aconseguit, en comparació amb les regions i länder europeus, la màxima capacitat competencial i el màxim reconeixement de la pròpia identitat.

Tot això en el marc que avui permet la internacionalització.

No ho han entès així aquells que no ho han volgut entendre mai. Però no penso perdre més temps ni amb aquells que m'han acusat i m'acusen, justament a mi, d'haver-me convertit en perillosament nacionalista i de voler dinamitar l'Estat espanyol, ni amb aquells que ens tracten de sucursalistes de Madrid.

Aquests exabruptes i estridències em porten a fer una reflexió:

El que s'ha fet fins aquí és molt transcendent, és cert. Però s'equivocarien les forces polítiques catalanes si amb el desplegament apliquen les seves energies al tacticisme i el joc curt, com sovint han fet, en comptes de propiciar el consens necessari per donar credibilitat a l'Estat de les autonomies de caràcter federal que estem edificant.

El camí del desplegament de l'Estatut serà llarg i complicat. No requerirà només un pacte polític sinó també un canvi de cultura de l'administració central.

Perquè també a Espanya s'ha de produir un canvi de paradigma: 30 anys després d'haver-se iniciat la transició, ja no podem entendre Espanya en termes d'un cos que es descentralitza o replega a voluntat, sinó en termes d'un Estat compost en el qual les seves parts (nacions, nacionalitats i regions) han consolidat personalitat i protagonisme i reclamen poder participar més i més, conjuntament, en la definició del tot.

Tornant a l'Estatut,

Ara la nostra prioritat és desplegar el potencial d'autogovern que tenim a les mans i determinar-ne les prioritats socials.

Aquest haurà de ser l'eix del debat en les eleccions del proper 1 de novembre.

De tota manera quan sento segons quines promeses o propostes, avui, em pregunto quines garanties ens poden donar per al desenvolupament del nou Estatut aquells qui, durant 20 anys, van ajornar l'aplicació d'aspectes essencials de l'autogovern previstos en l'Estatut anterior.

El potencial d'autogovern que el nou Estatut posa a l'abast ens exigirà més ambició i més responsabilitat que mai.

El nou Estatut, però, també demana una forma diferent de definir i formular les aspiracions i necessitats de la ciutadania catalana.

Mantenir oberta una dialèctica basada en un eix primordialment identitari no contribuirà a desenvolupar satisfactòriament cap dels atributs del nou autogovern.

Al contrari. La clau penja ara de la capacitat d'oferir fórmules efectives per aplicar els instruments de què disposem, als problemes dels catalans.

El grau de diferencialitat que aquest Estatut dóna a Catalunya no dependrà del que diu sobre com som els catalans, sinó de què en volem fer i de què en fem efectivament.

També és cert que el reconeixement i respecte per la nostra singularitat dependrà també de com resolguem l'aspiració d'una nova relació de Catalunya amb Espanya.

Un dels primers programes que em vaig proposar impulsar, des de la presidència, es concretà amb el nom de "Catalunya proposa".

Aquest govern, efectivament, ha ofert la proposta més sincera i convençuda que mai s'havia donat per implicar Catalunya en la governació d'Espanya. L'Espanya plural, l'Espanya en xarxa.

Una proposta que heretava l'esperit del catalanisme democràtic que havia recuperat les institucions d'autogovern durant la transició.

Durant els vint anys posteriors, aquest esperit actiu i propositiu es va aparcar i va ser substituït per, en el millor dels casos, campanyes d'explicació de què i com era Catalunya i, normalment, per una postura d'indiferència interessada, més còmoda per las governs de torn però perversa per a la relació entre els pobles d'Espanya.

I sobretot perversa per a les expectatives i els desitjos de futur dels catalans i les catalanes.

La Constitució de 1978, l'Estatut de Sau i el mateix disseny de l'Estat de les Autonomies no haurien estat possibles si en aquells moments de la transició la classe política catalana no hagués estat implicada plenament en el rumb polític d'Espanya.

De la mateixa manera, la Catalunya del segle XXI no podrà mantenir les seves expectatives si renuncia resignadament al rol que li pertoca a Espanya i a Europa.

Des de Catalunya hem fet un primer pas: hem dit quina Espanya volíem.

L'Estatut era també una manera de dir-ho. Ho veiem clar en aspectes...

- com el reconeixement del caràcter nacional de Catalunya en l'Estatut –una de les lleis bàsiques del bloc constitucional;

- com la presència efectiva de les autonomies a les institucions europees

- com la transformació del sistema de finançament en la línia d'un tracte fiscal més just que combini l'autonomia i la suficiència financera de les comunitats amb una solidaritat interterritorial equitativa;

- i com l'inici de l'adaptació del sistema judicial a la realitat autonòmica.

He de reconèixer que en tots aquests objectius el balanç ha estat diversament controvertit.

Hem de ser conscients, però, que els resultats no es poden apreciar en la immediatesa.

L'Espanya plural ha corregut la primera etapa. Estic convençut que la direcció és la correcta. Potser han fallat els ritmes, l'encert en la formulació de la proposta, o la previsió –una mica cànvida- del nivell de comprensió i reacció que es produirien.

Recordin el rebombori que la suma Estatut més OPA va precipitar a tota Espanya, l'amenaça de retirada de dipòsits i de boicot als productes catalans. Però el plantejament de fons de tals iniciatives és l'únic coherent amb la doble perspectiva d'implicació a Espanya i afirmació de Catalunya.

Hem viscut una etapa essencial, perquè les reformes encetades no tenen marxa enrere.

Acostumats, com estaven, els sectors nacionalistes espanyols a establir les normes de relació mútua, i la Generalitat a interioritzar el principi de la pura "conllevancia", la nostra nova actitud no va agradar.

Alguns a Catalunya pensen que el cost de tot plegat pot haver estat excessiu.

Que ens podríem haver estalviat la desmesurada reacció en contra si no haguéssim mostrat tanta ambició, ingènuament, deuen pensar.

Com a President de la Generalitat, no em puc permetre aquest tipus de plantejaments.

Mai ho he fet en la meva carrera política, ni mai ho ha fet el nostre grup polític.

Prefereixo assumir el cost polític i personal per haver impulsat, que no fet, perquè l'Estatut és de tots, un nou Dret polític a Catalunya i haver desvetllat l'exigència d'una nova Espanya plural, que haver continuat vint anys més fent virtut de la resignació i de la renúncia.

Actitud còmoda per al dirigent que la proclama però estèril per al poble que l'assumeix.

Per això, un cop passada la tempesta, caldrà obrir un període de reflexió.

No es partirà de zero. Amb el govern de José Luís Rodríguez Zapatero s'han començat a fer gestos i a prendre iniciatives pròpies d'aquesta nova visió d'Espanya.

Les reformes estatutàries en marxa contenen elements suficients de renovació profunda de la visió d'Espanya.

La realitat d'Espanya ha canviat.

Tanmateix també els partits catalans tenen la responsabilitat d'ampliar el camí enfilat o bé recular en els objectius proposats.

De fet, des de Catalunya ja hi ha qui prematurament ha anunciat que el projecte de l'Espanya plural és inviable perquè ni les elits ni la majoria dels espanyols hi creuen.

Però no tenim cap altra alternativa que perseverar, amb les inflexions de to que calguin, cercant les aliances polítiques, socials, econòmiques i culturals necessàries.

O és que hi ha cap altre camí sensat?

Reitero: els governants no poden fer de la seva incapacitat de canvi una virtut, si aquesta perjudica les ambicions i l'horitzó del seu poble.

La capacitat de decidir que ens dóna l'autogovern passa perquè Catalunya participi activament en la governació d'Espanya i d'Europa.

Europa i la Mediterrània són el nostre espai natural.

En aquests 1000 dies hem fet política interioritzant la dimensió europea.

L'Euroregió, el reconeixement lingüístic, la participació de Consellers al Consell de Ministres europeu, o la Delegació Oficial de la Generalitat a Brussel·les...

No són qüestions d'identitat, sinó instruments que vertebraran amb més eficàcia la nostra posició a Europa.

Són, finalment, vectors que projecten les possibilitats del nostre autogovern a Europa molt més enllà del que mai cap generació havia pogut tenir.

Tot i la importància simbòlica, institucional i de projecte futur que té l'avenç que suposa el nou Estatut, allà on el Govern que he presidit s'hi jugava la credibilitat i la legitimitat era en els resultats de les seves polítiques públiques.

Una primera política obligada és la del bon govern, i, per tant, la millora del funcionament i l'organització de l'Administració de la Generalitat.

Avui, podem afirmar que aquest govern no tan sols ha sabut prendre el control sinó que ha redreçat bona part de les ineficiències que vàrem trobar.

Hem fet una feina bàsica: hem sanejat les finances de la Generalitat.

Hem acotat els nivells d'endeutament i reduït molt significativament el seu creixement anual, fent front a l'important dèficit ocult que varem heretar.

Hem absorbit més de 1.000 milions d'euros de dèficit (entre 2003 i 2005) reduint-lo fins a nivells compatibles amb les normatives sobre estabilitat pressupostària i disminuint l'ús dels instruments d'endeutament més cars i opacs.

I simultàniament hem estat capaços de tornar a connectar les prioritats del Govern amb les preocupacions i els anhels bàsics de la ciutadania.

Per tant podem dir que hem complert amb la primera exigència: hem ordenat la casa i hem reorientat les prioritats per respondre als problemes reals de la nostra societat.

Sobre aquesta base sòlida hem anat desplegant l'acció de govern en tots els camps.

El passat dia 1 de setembre els consellers i les conselleres responsables de les comissions de Govern de Política Institucional, Economia, Política Social, Política Territorial i Seguretat van fer una presentació exhaustiva del balanç de 1.000 dies d'acció de govern.

Ja els he avançat que no és el meu propòsit avui insistir en aquest balanç. Però vull deixar ben clar que la responsabilitat de l'obra de govern d'aquest mil dies és el fruit del treball apassionat de molta gent, començant pels consellers i conselleres que han format part del govern.

Vull subratllar el caràcter compartit i solidari de l'acció de govern. És més, crec de justícia personalitzar el mèrit en els 27 conselleres i consellers que han estat al front dels departaments:

Carod-Rovira, Saura, Bargalló, Nadal ...

Balcells, Baltasar, Carnes, Carretero, Castells, Cid, Esteve, Figueras, Geli, Huguet, Mascarell, Mieras, Milà, del Pozo, Rañé, Sabaté, Simó, Siurana, Solà, Tura, Vallès, Valls i Vendrell.

Sense distincions de filiació partidària, tots ells han estat dignes consellers i conselleres del Govern de Catalunya al servei de l'interès general. Tots ells són corresponsables d'uns resultats i sento l'obligació com a President d'expressar aquest reconeixement públic.

Crec que amb l'acció de govern hem anat construint Catalunya a través d'un patriotisme cívic –més exercit que proclamat- que volem estendre a tots aquells àmbits que afecten la cohesió, la llibertat i la seguretat de la nostra societat.

Ho hem fet amb l'Acord Estratègic, amb el Pacte Nacional per a l'Educació, amb la Llei de Barris, amb una nova relació amb els ajuntaments, amb un ingent

esforç planificador, amb l'Euroregió, amb la proximitat als territoris, amb la nova política de l'aigua ...

Així estem demostrant que ens podem governar millor. Que Catalunya pot tenir un govern eficaç davant el canvi social.

Els innegables canvis positius iniciats en els àmbits de l'autogovern i de les polítiques públiques sembla que haurien de portar-nos a considerar que també en l'àmbit polític general s'ha verificat un canvi a millor.

Però no sembla que aquesta opinió sigui fàcilment acceptada. Cal admetre que, més enllà de la interessada i no per això menys legítima opinió negativa de l'oposició, hi ha una percepció bastant estesa que el canvi polític ha estat o bé insuficient o bé mal ajustat a la seva intenció primigènia.

És evident que aquesta sensació existeix i que aigualeix el compte de resultats positiu de l'acció governamental.

Això vol dir que resta invalidada per al futur la fórmula de governació sorgida d'una coalició postelectoral?

Totes les opinions son vàlides, quasi diria obligatòriament divergents a la porta d'unes eleccions. Ara ens hem de barallar. He repetit sovint que l'assaig d'un govern de coalició sorgit d'un pacte parlamentari postelectoral era un pas cap a la maduresa del nostre sistema polític. I ho crec.

I que els incidents de recorregut formaven part de la normalitat inherent al joc d'equilibris necessari per mantenir tota coalició. Els estalvio els exemples que habitualment faig servir.

Dit això, haig d'acceptar, però, que probablement vam subvalorar les dificultats objectives de la governació en coalició. En aquest sentit, el Pacte del Tinell es va quedar curt pel que fa a la definició de les regles de joc de la coalició i, a la vista dels esdeveniments posteriors, no va preveure amb prou nitidesa una relació entre el President de la Generalitat i els partits coalitzats, que no erosionés la posició institucional de la Presidència.

També l'ambició programàtica expressada en el Pacte del Tinell va ser més el fruit d'una juxtaposició dels programes de les tres forces d'esquerres que d'un procés de maduració previ i d'impregnació recíproca.

Això ha fet més difícil avançar cap a una cultura política i de govern nova i compartida. La crisi de l'Estatut ha estat la prova definitiva d'aquesta dificultat, en mostrar una incompatibilitat insalvable sobre un punt clau.

Però, també és cert que la profunditat i la qualitat de l'acció de govern en tots els camps de les polítiques públiques ha estat una demostració de la viabilitat i encert del govern de coalició.

Probablement, en una situació de normalitat, sense la tensió constituent d'aquesta legislatura, el progrés cap a la necessària cultura política compartida hagués estat espectacular.

En tot cas, com ja he dit, ens convé progressar en l'aprenentatge de les regles i les formes de les coalicions per tal de trobar en cada moment l'equilibri adequat entre la necessitat de prendre decisions de govern i la capacitat d'expressar la pluralitat política i social. Probablement, la insatisfacció vers l'experiència de govern d'aquests mil dies vingui més pels dèficits de la funció expressiva d'aquest govern que pels dèficits de la funció executiva.

M'explicaré:

El Govern Catalanista i d'Esquerres, més enllà del canvi polític institucional, comportava, com he dit, un canvi de paradigma en la interpretació del país i en l'orientació de l'autogovern.

El sol fet de la seva existència ha implicat el final del pretès monopoli del catalanisme per part del nacionalisme conservador. En aquest sentit, l'alternança ha produït el resultat que es buscava: l'eixamplament de l'espai del catalanisme i la legitimació de la pluralitat d'opcions.

L'efecte produït per aquest eixamplament ha estat a vegades incòmode: l'exercici sense traves de la pluralitat comporta una més gran visibilitat dels conflictes polítics i socials. Però això no ens ha d'espantar perquè és inherent a tota societat democràtica madura. En tot cas, la responsabilitat de la política es canalitzar el conflicte i convertir-lo en una nova oportunitat. I el judici sobre la política –i els polítics- ha de centrar-se més en la seva capacitat transformadora i no tant en el debat que acompanya el camí cap a les decisions.

Ara, la qüestió plantejada és si seguim avançant per aquest camí més exigent o bé refem les nostres passes per intentar retrobar un “paradís perdut” de suposada tranquil·litat i sense conflictes.

Un paradigma cultural no es construeix en quatre dies. Tampoc no es canvia. I algunes de les coses que s'han pretès canviar aquests anys estan més naturalment instal·lades en l'imaginari col·lectiu del que nosaltres mateixos ens imaginem.

El fet que els moments de màxima tensió en la negociació estatutària a Catalunya fossin en ocasió dels “drets històrics” té a veure amb això que acabo de dir.

El model polític i cultural vigent a Catalunya des de la Transició ha caducat. Ja no ens serveix un model pensat per a un país a la defensiva. No en tenim prou amb la preservació de la nostra identitat. Hem d'anar més enllà.

Torno a la conclusió que abans els he anticipat.

Ho faig amb un pronunciament personal sobre les eleccions del proper 1 de novembre. El que està en joc és avançar fins a fer-lo culminar el procés de canvi que hem iniciat en aquests 1.000 dies.

Estem en les millors condicions per seguir el bon camí: amb l'Estatut disposem d'una eina potentíssima per millorar l'autogovern; tenim un valuós capital acumulat per la intensa obra de govern efectuada; hem acreditat la nostra vocació de catalanisme social; i hem assimilat l'experiència política de la nova governació en coalició.

Faré tot el possible per a què el futur president de la Generalitat sigui una persona compromesa a fer realitat el projecte del catalanisme progressista dels socialistes catalans, que hem començat a fer realitat aquesta legislatura i del que avui n'he volgut retre comptes.

Moltes gràcies"

(Transcripció no literal)